

In een particuliere collectie bevindt zich een pastel van Cornelis Troost, die nog niet eerder is gepubliceerd (afb. 15).¹ Voorgesteld is een voornamelijk heer, die op een bankje in een parklandschap zit. Hij is gekleed in een lichtbruine rokjas, waaronder hij een rijk bewerkt vest draagt. Te oordelen naar de mode dateert de pastel uit omstreeks 1740. De wijze waarop de man zittend in de natuur is afgebeeld, zien we wel vaker bij Troost.² Het park is overigens vrijwel zeker imaginair.

15 Cornelis Troost, *Portret van een heer, hier geïdentificeerd als Pieter van der Nolk* (1706-1764). Pastel, ca. 1740, Nederland, particuliere collectie

Prominent op de bank links is een familiewapen afgebeeld (afb. 16). Het doorsneden wapen, dat in de bovenste helft een springende rode hond met gouden halsband toont, en in de onderste helft een gouden hek op een groen vlak, kan worden geïdentificeerd als het wapen van de familie Van der Nolk.³

Het wapen werd onder anderen gevoerd door Pieter van der Nolk, zijdereder en fabrikant van goud- en zilverdraad in Amsterdam.⁴ Als zoon van Egbert van der Nolk, eveneens fabrikant van goud- en zilverdraad, en Sara van Breen, werd hij op 12 februari 1706 in de Amsterdamse Westerkerk gedoopt. In 1741, toen hij op de Rozengracht woonde, was Pieter regent van het Rasphuis. Later verhuisde hij naar de Herengracht en in 1759 kocht hij de hofstede Hooger-Lust. Op 20 juni 1741 trouwde hij met de in Haastrecht geboren Cornelia Houthoff (1712-1776) en op 6 januari 1764 werd hij begraven in de Nieuwe Kerk in Amsterdam.

Een oudere broer van Pieter was Philippus van der Nolk, die op 11 mei 1704 in de Westerkerk werd gedoopt en op 18 mei 1765 in dezelfde kerk begraven. In 1742 wordt hij vermeld als wonende op de Nieuwe Zijds Voorburgwal.⁵ Bij zijn overlijden woonde hij 'agter [het] stadhuys',⁶ dus waarschijnlijk nog steeds in hetzelfde huis. Voor zover bekend is deze Philippus, wiens beroep koopman was, nooit gehuwd geweest. Of hij zich ooit van dit wapen heeft bediend, weten wij niet. Wel blijkt ene R. van der Nolk in 1795 het te hebben gevoerd.⁷

Troost, die een buitengewone belangstelling had voor alles wat met toneel te maken had, schilderde een groot aantal decors, zowel voor de Amsterdamse schouwburg als voor miniatuurtheatertjes, die vermogende toneelminnaars thuis hadden. De hartstocht voor het toneel nam soms nog grotere vormen aan. Zo blijkt ene 'Heer van der Nolk' in 1739 op een zolder achter zijn huis een compleet privé-theater te hebben ingericht, waar 'fatsoenlijke Kooplieden' als amateur-acteurs optraden.⁸ Dat Troost een lid van de Amster-

damse familie Van der Nolk heeft gekend, lijkt dus waarschijnlijk.

Van de drie genoemde Van der Nolks komt Pieter het meest in aanmerking om met de geportretteerde te worden geïdentificeerd. Een extra aanwijzing is zijn fraaie vest, dat naar zijn beroep van fabrikant van goud- en zilverdraad kan verwijzen. Het is goed mogelijk dat de pastel dan naar aanleiding van zijn huwelijk in 1741 is ontstaan. Dat Van der Nolk naar rechts kijkt, kan er op duiden dat er ook een pendant is geweest waarop zijn vrouw was afgebeeld.

Jim van der Meer Mohr

16 Het wapen Van der Nolk, detail van afb. 15

1 Pastel, 600 x 480 mm, gesigneerd links midden. De pastel komt niet voor in de oeuvrecatalogus van J.W. Niemeijer, *Cornelis Troost 1696-1750*, Assen 1973. Wel werd de pastel in een ander verband recent door mij gepubliceerd in *Origine* (2005), nr 3, pp. 50-54.

2 Zie b.v. Niemeijer 1973, *op. cit.* (noot 1), p. 214, nr 157 s, met afb.

3 Den Haag, Centraal Bureau voor Genealogie, coll. Musschart, notitie n.a.v. lakafdruk in de 'Collectie biljetten van inschrijving 1795'. Het wapen bleek eerder gepubliceerd te zijn in de vragenrubriek van *De Nederlandsche Leeuw* 38 (1920), p. 72.

4 Zie over Pieter van der Nolk: J.E. Elias, *De vroedschap van Amsterdam 1578-1795*, Amsterdam 1963, deel 2, p. 1038.

5 Niemeijer 1973, *op. cit.* (noot 3), p. 51, noot 3.

6 Amsterdam, Gemeentearchief, DTB-register, 1105/21 v.

7 *De Nederlandsche Leeuw*, *op. cit.* (noot 3).

8 Niemeijer 1973, *op. cit.* (noot 1), p. 51.